

KÖZEGÉSZSÉGÜGY

Budapest székesfőváros tejellátásáról.*)

Melly József dr.-tól.

A székesfőváros tanácsát már az utolsó békeévekben is sokat foglalkoztatta a főváros tejjel, mint egyik legfontosabb néptáplálékkal való ellátása. A tanácsi VIII. ügyosztály ebben a kérdésben még 1909-ben terjedelmes és minden részletet felölelő javaslatot készített. A javaslat szerint a tejnek a szabad kereskedelemben való forgalombahozatala révén a hamisítás és hanyag kezelés igen elterjedt és gyökeres megoldás csak úgy lenne lehetséges, ha a tejkereskedelmet maga a főváros venné kezébe. A

*) A felhasznált adatokat *Mussong Géza* ur, a Központi Tejhivatal igazgatója volt szives rendelkezésemre bocsátani.

tejkérdés rendezésének magában kell foglalnia mindazon intézmények létesítését és intézkedéseket, amelyekkel a tej kifogástalan minősége biztosítható, amelyek a tej árának egészséges kialakulását és olcsóbbodását eredményezik, amelyek a kellő tejmennyiség felhozatalát biztosítják és azokat az intézményeket, amelyek az u. n. gyógy-, illetve csecsemőtejek készítését megbízható kezekbe teszik le és amelyekkel a tejnek, mint általános néptápláléknak a fogyasztása fokozható lesz. A tejkérdés közegészségi, gazdasági, kereskedelmi, sőt socialis igényei annyira szétágazók, hogy azoknak kielégítésére egyes személyek, vállalatok nem képesek, s ezért erre a feladatra maga a község hivatott. Ezek az igények csak úgy biztosíthatók, ha maga a község lép a termelőkkel érintkezésbe, az átvételt maga eszközözi, a tejet rögtön vizsgálta és gondoskodik arról, hogy a tej forgalombahozatal alatt is megtartsa kifogástalan minőségét. Így a hamisításoknak elejét lehetne venni, sőt az utólagos rendszeres tejavizsgálat is feleslegessé válnék. Ebbe az akcióba a főváros úgy a földművelésügyi kormányhatóságot, mint a termelőket kívánta bevonni.

Ezt a tervet a háborút megelőző békeévekben megvalósítani nem sikerült és a háborus, majd az azokat követő esztendőök sem látszottak a tejkérdés intézményes megoldására alkalmasnak. A székesfőváros tejjel való ellátásának biztosítására és a behozott tej mennyiség ellenőrzésére 1916 novemberében a központi tejhivatalt állította fel, amely a legnagyobb nehézségek leküzdésével feladatának megfelelt, azonban a fentebb ismertetett javaslatban lefektetett célokat megvalósítani nem tudta, de arra hivatott sem volt.

A székesfőváros lakossága az 1920. évi népszámlálás adatai szerint, 1910 óta alig 50.000 fővel szaporodott s így az 1913. évi tejforgalmi adatokat a szükséglet kielégítésének mértékéül elfogadhatjuk. Az 1913. évben átlag naponta 293.068 liter tej érkezett a fővárosba, a minimum januárban 261.757 liter, a maximum pedig októberben 324.380 liter. Ez a tej mennyiség 1919-ig állandó csökkentést, azóta pedig emelkedést mutat s mint azt az alanti táblázatból láthatjuk, ez idén már majdnem az 1913. évi napi behozatal felét elérte.

Napi átlag:

	legkisebb	legnagyobb
1916. év	117.655 l.	195.065 l. (dec.—jun.)
1917. ..	91.723 ..	128.626 .. (dec.—jul.)
1918. ..	58.101 ..	121.441 .. (dec.—jun.)
1919. ..	37.259 ..	73.409 .. (nov.—jun.)
1920. ..	43.509 ..	87.243 .. (jan.—szept.)
1921. ..	48.473 ..	117.628 .. (márc.—szept.)
1922. ..	88.485 ..	127.866 .. (nov.—jun.)
1923. ..	86.535 ..	129.714 .. (márc.—jun.)

A táblázatban foglalt tej mennyiségek a vállalatokhoz beérkező tej mennyiségeket jelzik s ezekben az időszakonként 10—35—40%-ig savanyuan beérkező tej mennyiség is bennfoglaltatik. Ezenkívül beérkezik a fővárosba a kávé-sok részére 11.500—16.500 liter tej naponta, valamint az u. n. batusok útján kb. napi 28.000 és végül a földművelésügyi minisztérium üzemenedélyesei útján 16.000—18.000 liter tej naponként.

Az u. n. batusok útján a fővárosba kerülő tej az, amely közegészségi szempontból állandóan ellenőrizhetetlen és erősen kifogásolható, mert az időnkénti vizsgálatok 10—80%-ig kutyvizzel való meghamisítását állapították meg, sőt több ízben fertőző betegség behurcolása, így pl. a VIII. kerület Konti-utcai tömeges typhus abdominalis fertőzés is ilyen batuszott tejjel volt okozati összefüggésbe hozható. A tejvállalatoktól forgalomba kerülő tej általában megfelel a követelményeknek (zsirtartalma 2.8—3%) de mint a tejhivatal igen sokszor megállapítja, a tej úgy szállítás közben, mint az üzletekben minőségének hátrányára változik.

Az 1921. évben a tejhivatal ellenőrei 190.957 liter tejet foglaltak le és ebből 31.632 liter volt kifogástalan (16.5%) 159.325 liter pedig annyira rossz (83.5%), hogy elfogyasz-

tásra nem engedélyeztetett. Az 1922. évben a központi tejhivatal 120.148 liter tejet foglaltatott le, ebből is csak 16.143 liter volt kifogástalan (13.4%) és 104.005 liter hamisított (86.6%), az 1923. év első felében a tejhivatal 71.380 liter tejet foglalt le és az ebből kifogásolt tej mennyiség 87.5%—94%-ig változott havonként.

Ezek az adatok élenken bizonyítanak a központi tejhivatal álláspontja mellett, amely a tejnek batusok útján való behozatala ellen mindig erélyesen tiltakozott.

A vidéki tejszállítványok általában erősen kifogásolhatók, azonban dacára ennek, a főváros kényelemszerető közönsége, hogy a házhozzáállítás előnyét élvezze, eltekint az öt állandóan fenyegető veszedelemtől és a hamisításból eredő károsodástól és a batusok tejét nagyban vásárolja.

A tej árusítása a háború alatt csak az u. n. tejiókokban történt, azonban az utóbbi években, mivel a felhozatal szaporodott, az arra alkalmas fűszer- és csemegeüzletekben is engedélyeztetett. Ez idő szerint 1236 ilyen üzlet tejet a fővárosban a központi tejhivatal engedélyével.

A tejigazolványok a 0—3 éves gyermekek, 65 éven felüli agkok, sőt az arra szoruló betegek részére még ma is érvényben vannak, hogy részükre tej biztosítható legyen. A csecsemők részére a Központi tejszarnok szövetkezet Uránia tejkonyhája orvosi rendeletre készült és különféle tápanyagokkal kevert, illetve hígított tejet hoz forgalomba, azonban jelenleg csak napi 300 palack mennyiségben (á 0.2 l.), mert kevés a megrendelő (ára a tej napi árnál kb. 100%-al drágább.)

Az igazolványok fentartása azt bizonyítja, hogy a felhozatala még mindig nem elegendő, viszont az igazolványok számának csökkenése inkább arra mutat, hogy a tej állandó drágulása az arra reászoruló részére is lehetetlenné teszi a tej naponkénti megvásárlását. A tej hanyag kezelésén és hamisításán kívül ez is sulyos közegészségi ártalom.

Ezek szerint tehát a székesfőváros tejjel való ellátása nem mondható kifogástalannak, mert az főleg a közegészségi és socialis követelményeknek meg nem felel. Javulás e téren csak akkor lesz várható, ha a székesfőváros a tejkérdést intézményesen rendezi s legalább is a csecsemők részére nemcsak a szükséges mennyiségben biztosítja a tejet, hanem annak megszerzését is lehetővé teszi, mert ez a gyermekvédelem alapja és a csecsemőhalandóság elleni leghatályosabb intézkedés. Addig is, míg ez irányban komoly intézkedés történik, a tejkereskedelmet hivatalos közgei útján még fokozottabb szigorral ellenőriztetni és ha az ellenőrzés alól könnyen, csaknem teljesen kibúvó, u. n. batusok működését a kormányhatóságnál kieszközölt rendelkezések útján lehetlenné teszi.

IRODALMI SZEMLE

SZÜLÉSZET ÉS NŐGYÓGYÁSZAT

Kezelési elvek lázas abortusnál. Tudvalevőleg Winter volt az, ki 1911-ben az akkor uralkodó felfogással szemben a lázas fertőzött abortusok kezelésében a conservatív eljárást propagálta és egyben rámutatott a bakteriologiai lelet fontosságára az ilyen abortusok megítélésében. Tizenkét év tapasztalatai teljes mértékben igazolták Winter felfogását, ki legutóbb a heidelbergi nőgyógyász-congressuson a következő pontokban foglalta össze a conservatív kezelési elv jegyében szerzett tapasztalatokat: 1. Amennyire a gyakorló orvosnak csak módjában van, végezzen vagy végeztessen a vaginalis váladékon bakteriologiai vizsgálatot. Ha ez tulnyomó mennyiségű vagy éppen tiszta culturában tenyésztő streptococust, s különösen ha str. *haemolyticust* mutat ki: tekintsen el az abortus kitakarításától, illetve csak akkor végezze azt, ha a streptococcusok eltűntek. Ez 4—25 nap alatt bekövetkezhet, anélkül, hogy a pete kilökődött volna, jeléül annak, hogy a szervezet az infekciónak e legveszélyesebb komponensét sikeresen kiküszöbölte. 2. Ha a bakteriologiai kontroll keresztülvihetetlen, várjunk a kitakarítással a beteg lázmentességétől szá-